GAZETA
Wielkiego Xięstwa POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 80. — W Czwartek dnia 4. Kwietnia 1833.

Jutro w Wielki Piątek nie wyjdzie Gazeta.

Wiadomości zagraniczne.

Rzeczpospolita Krakowska.

Z Krakowa, dnia 24. Marca.

Senat rządzący wolnego, niepodległego i ściśle neutralnego miasta Krakowa i jego okręgu.

Trzy Najaśniejsze opiekuńcze Dwory, zwykłem uczuciem łaskawości powodowane, zesłały trzech pełnomocnych Kommissarzy, kommissyą organizacyjną kraju tego stanowić mających, jak to wyczytają szanowni obywatele i mieszkańcy z odezwy ich, poniżéj w wiernym przekładzie zamieszczającéj się, równie, jak i drugiéj przez Rezydentów tychże Dworów do Senatu rządzącego uczynionéj. Ci dostojni Najaśniejszych Monarchów reprezentanci, wezwawszy następnie członków do rządu na nowo zawiązać się mającego przeznaczonych, aby się do miejsca zwykłych posiedzeń Senatu zgromadzili, przybyli tamże osobiście, rząd zawiązali i ustalili. Tak ustanowiony rząd donosząc o têm wszystkiém władzom publicznym jako też obywatelom i mieszkańcom wolnego miasta Krakowa i jego okręgu, niema, jak tylko oświadczyć, że niepewność istniejącego stanu, i niespokojność o przyszłość, jednêm wyrzeczeniem wspaniałomyślnych Protektorów usuniętemi zostały, i że nadal kraj ten używając wszelkich korzyści reprezentacyjnego rządu i zniesione maiąc przeszkody do stałéj pomyślności prowadzące, używać będzie szczęścia trwałego i nieprzerwanego. Prawdy téj, są rękojmią tak urządzenia światłych dobrem kraju tego przejętych JWW. Kommissarzy pełnomocnych, jako też usilne starania rządu, chcącego się całkowicie usłudze współobywateli poświęcić. — W Krakowie dnia 23. Marca 1833 r. — Prezes Senatu, *Wielogłowski.* — Sekretarz Generalny Senatu, *Darowski.*

Kommissya nadzwyczajna przez trzy Dwory ustanowiona, do Senatu rządzącego wolnego miasta Krakowa i jego okręgu.

Niżéj podpisani nadzwyczajni Kommissarze pełnomocni trzech Dworów, mają zaszczyt udzielić Senatowi wolnego miasta Krakowa, co następuje:

Wysokie opiekuńcze Dwory wzięły pod dojrzałą rozwagę przełożenia, kilkakrotnie tak przez Senat, jako też przez zgromadze-

nie prowodawcze do nich podawane, o zajęcie się reformami, za pomocą których, możnaby tak rozterkom, które się wznieciły pomiędzy niektóremi władzami krakowskiemi, jako też wynikłym z ąd nadużyciom położyć koniec, obmyśleć zarazem skuteczne środki ku zapobieżeniu powrotowi onych, i zaprowadzić w konstytucyi kraju tego zmiany, którychby doświadczenie wskazało potrzebę.

Życząc zadosyć uczynić powyższemu, do ich troskliwości o dobro Krakowa odwołaniu się, uznając oraz potrzebę otoczenia się w tak ważnym dziele, światłem i radami osób prawych, oświeconych i szczerze pragnących dobra kraju swego, wysokie opiekuńcze Dwory poleciły podpisanym nadzwyczajnym i pełnomocnym Kommissarzom swoim przybrać komitet, któryby wspólnie z nimi zajął się dziełem, z pomyślnością wolnego miasta Krakowa i jego okręgu tak bliski związek mającém. Niżéj podpisani nieodpowiedzieliby dostatecznie wspaniałomyślnym i dobroczynnym zamiarom Najjaśniejszych swoich Dworów, gdyby rozpocząć się mającym obradom niepoświęcili najczystszych chęci i najbezstronniejszéj gorliwości; rachując wszakże naprzód na szczere współdziałanie obywateli miasta Krakowa, wezwanych do komitetu, którego prace na byt przyszły kraju tego, tak zbawienny wpływ mieć powinny. — (Podp.) Baron *de Pflügl.* — *de Forckenbeck.* — *L. Tęgoborski.* — Za zgodność dosłownego tłómaczenia, świadczę: Sekretarz Generalny Senatu, *Darowski.*

Rezydenci trzech opiekuńczych Dworów, do Senatu rządzącego wolnego miasta Krakowa i jego okręgu.

Niżéj podpisani mają zaszczyt udzielić Senatowi wolnego miasta Krakowa, co następuje:

Wysokie trzy opiekuńcze Dwory, powodowane ciągłą troskliwością o dobro wolnego miasta Krakowa i jego okręgu, i naglone wielokrotnemi podaniami Senatu, dogadzając oraz życzeniom mieszkańców tutejszych, postanowiły zmienić stan tymczasowy i nadporządkowy, w jakim się kraj ten znajduje, szczególniéj od czasu ostatnich wstrząśnień, które go doprowadziły do zgwałcenia warunków politycznego swego istnienia. W tym to celu mianowały Dwory nadzwyczajnych pełnomocnych Kommissarzy, jako to:

Ze strony Austryi: Radzcę legacyi Barona *de Pflügl.*

Ze strony Prus: Tajnego Radzcę Regencyi *de Forckenbeck.*

Ze strony Rossyi: Rzeczywistego Radzcę Stanu *Tęgoborskiego.*

Niemogąc uznać za prawne wejście do Senatu kilku członków, którzy, lub bez dostatecznego tytułu w nim zasiadają, lub też do grona jego przyjęci zostali w pośród zaburzeń i w epoce, w któréj główne rozporządzenia konstytucyi krajowéj zawieszone były, mając oraz na uwadze, iż Rząd tutejszy od dawnego już czasu pozbawiony jest Naczelnika swego konstytucyjnego; wysokie Dwory opiekuńcze nieuważały Senatu w dzisiejszym składzie, jak tylko za władzę tymczasową, ustanowioną jedynie w zamiarze, ażeby bieg czynności administracyjnych nie był przerwanym.

Przejęte obowiązkami, jakie na nie wkładają traktaty, jako na opiekunów wolnego miasta Krakowa; życząc niemniéj, ażeby kraj ten jak najrychléj mógł używać dobrodziejstw stałego i prawnie ustanowionego rzeczy porządku; wziąwszy wreszcie na uwagę, czego wymaga bezpieczeństwo ich własnych państw, Dwory: Austryacki, Pruski i Rossyjski, przedsięwzięły inny teraźniejszemu Rządowi Krakowskiemu nadać skład, którém to dziełem równie ważném jak trudném, Kommissarze pełnomocni zajęli się troskliwie zaraz po swojém przybyciu do tutejszego miasta.

W skutek tego Senat wolnego miasta Krakowa i jego okręgu złożony odtąd będzie z następujących członków:

Prezes: Kasper Wielogłowski. — Senatorowie dożywotni: Antoni Bystrzanowski, Felix Grodzicki, Józef Michałowski, (członkowie przez dawną Kommissyą organizacyjną mianowani); Jacek Miroszewski, (nowo mianowany). — Senatorowie dożceśni: Antoni Walczyński, (który dotąd urząd ten tymczasowo sprawował), Józef Skorupka, Józef Haller, Karól Trejtler, (nowo mianowani). — Sekretarz generalny Wincenty Darowski, który dotąd obowiązek ten tymczasowie pełnił.

Nowo-obrany Senat wejdzie natychmiast w sprawowanie urzędowania swego, o czém niżéj podpisani zawiadamiając Senat teraźniejszy, mają zaszczyt oświadczyć mu zarazem, iż od téj chwili niemogą uznawać za prawną żadnéj z czynności jego, ani też żadnych utrzymywać z nim stósunków. — (Podpisano) L o r e n t z. — de F o r c k e n b e c k. — Z a r z e c k i. — Za zgodność dosłownego tłómaczenia świadczę: Sekretarz generalny Senatu D a r o w s k i.

T u r c y a.

Z S a r a j e w a, dnia 24. Lutego.

Baszostwo Bośnii, które oprócz Bośnii obej-

mowało Herzogowinę i Kroacyą Turecką, ma być na 3 części podzielone. Wczoraj odebrano tu wiadomość z Mostar, iż d. 18. b. m. przybył tam Hassanbegh - Ressulbegowich, Kaymakan nowego Rządzcy Herzogowiny, Alego Baszy, i objął swój ważny urząd. Turcy w Mostar chcą zburzyć niedawno wystawiony tam kościół grecki.

G r e c y a.

Z Nauplii, dnia 7. Lutego.

Grecya pozyskała nakoniec cel swoich nadziei. Dnia 30. Stycznia Król jéj przybył do portu Nauplia. Odtąd pełno jest okrętów w zatoce, a ludzi na brygach. Niepodobna opisać radości, jaką widok ten wzbudził w sercu wszystkich Greków. Niemowlęta nawet nie pozostały w mieście; matki bowiem wzięły je na ręce i poszły z niemi naprzeciw Króla, który im lepszą przyszłość ma przysposobić. Wszyscy błagamy Boga, aby go jak najdłużéj zachował. Wczoraj po południu, gdy Król incognito wyszedł celem udania się na obiad na okręt angielski, poznał go lud, i wydając radosne okrzyki szedł za nim.

Z Patras dnia 15. Lutego.

Słychać, iż wojsko bawarskie zajęło wszystkie warownie w okolicy Nauplii, a wszędzie zupełna spokojność panuje. Wojsko francuzkie które było w Nauplii, stoi obozem na równinach Argos, zkąd za dwa tygodnie wyruszy do Aten i Negroponte, celem zajęcia tych miejsc na czas krótki, a potem oddania wojsku bawarskiemu. W Nawarynie zaczęli już Francuzi sprowadzać swoję artylleryą i potrzeby wojenne na trzy statki, które niedawno przybyły tam z Marsylii.

B e l g i a.

Z Bruxelli, dnia 24. Marca.

Journal Antwerpski daty wczorajszéj robi nad pytaniem względem kosztów ostatniéj wyprawy Francuskiéj następujące uwagi: „Francya uczyniła nam bez wątpienia wielką przysługę, oswobodzając granice Belgijskie i uwalniając nas od przykrego sąsiada. Jednak jakkolwiek skłonni jesteśmy do uczuć wdzięczności, wiedzieliśmy atoli już poprzednio (a teraz doświadczenie samo nas przekonało), że ta wyprawa żadnego niebędzie miała wpływu stanowczego na sprawy nasze. Rząd Francuski, przedsiębiorąc onę, pobłażał partyi rewolucyjnéj; zwiększył on sławę oręża Francuskiego i kierował na swoję korzyść duchem narodu, pragnącego honoru wojennego. Wzięcie cytadelli utwierdziło monarchią Ludwika Filipa i odtąd zakwita znowu handel i ożywia się przemysł. Co zaś nas Antwerpczyków się dotyczy, zostawiło ono nas w témże samém położeniu; co gorsza w handlu morskim teraz większa jeszcze nastąpiła stagnacya, niż dawniéj. Na własność zdobycie to żadnego nie wywierało wpływu a bieda powszechna jak była, tak jest. Niepewność położenia naszego i uciemiężliwość ofiar niezmienne. Ze względu na bezpieczeństwo miasta nieznaliśmy żadnéj obawy przed wzięciem warowni, kiedy przekonani byliśmy, że taż niewyzywana nierozpocznie przeciw nam kroków nieprzyjacielskich. Bo bombardowanie w r. 1830. nastąpiło tylko w skutek takiego wyzywania; prawdę i istotę rzeczy dzienniki rewolucyjne z umysłu poprzekręcały i większą część świata niegodnym sposobem zwiodły."

Na posiedzeniu wczorajszém Izby Reprezentantów polityka była przedmiotem obrad. Minister spraw zewnętrznych powtórzył, jak dawniéj, iż Anglia i Francya postanowiły traktat z dnia 15. Listopada, bądź przyjacielską bądź nieprzyjacielską drogą do skutku przyprowadzić; niewie jeszcze nic o układach zawiązanych w Londynie przez Pana Dedel; Rząd Belgijski w niczém nieodstąpi od traktatu wyżéj wspomnionego, chyba za zupełne i słuszne wynagrodzenie; wszakże zmiany te mogące być przedsięwziętemi jedynie tylko skarbowych i handlowych pytań tyczyć się będą, nad któremi Izba zawyrokuje; być może, że téż żadne nie nastąpi stanowcze rozrządzenie, tymczasem jednak handel odzyska swoję wolność. Względem kosztów na obydwie wyprawy, jako i na blokadę portów Holandyi łożonych uważał, iż Belgia niejest zobowiązaną wrócić onych, kiedy Anglia i Francya się dobrowolnie podjęły uskutecznienia traktatu z dnia 15. Listopada.

Z Havannah donoszą, że osady dwóch tam stojących okrętów Belgijskich z przyczyny różności zdań swoich politycznych formalną między sobą stoczyły bitwę. Ponieważ na Kuba niema dotąd Konsula Belgijskiego, więc Konsul Francuzki wdawszy się w tę sprawę rozłączył walczących, ale wtenczas dopiero, gdy już na obydwóch okrętach było kilku ciężko rannych.

F r a n c y a.

Z Paryża, dnia 23. Marca.

Między dziennikiem Nouvelliste, organem Ministeryum i Konstytucyonistą, tłómaczem stronnictwa Pana Dupin, (nazwanego tiers-parti) rozwinęła się zacięta kłótnia. Pierwszy z tych dzienników powiada bowiem w swoim najnowszym numerze: „Zaprzeczając istotności stronnictwa Tiers-parti, wiedzie-

liśmy dobrze, iż, jak wszędzie, tak i między nami tacy są ludzie, którzy niekontenci z koniecznego toku spraw, skłonni są uczynić nas odpowiedzialnymi za wypadki, z których tylko Opatrzność sprawę złożyć może, ludzie, którym się ich podrzędne położenie przykrzy, ambitni obłudnicy, których jedyném jest życzeniem, stanąć przy sterze państwa, którzy jednakże niemając innego systematu jak teraźniejsi Ministrowie, a nieposiadając ich zdolności i przywiązania ku ustawom krajowym i monarchii, może mają zamiar odpadnąć, a takim sposobem tamte obalić. Wszakże chociaż od półrocza częste i pomyślne do tego się nastręczały sposobności, owo Tiers-parti jednak dotychczas zostało na ustroniu i nieośmieliło się zatknąć bandery swojéj. Ponieważ zaś mimo to twierdzą, że takie Tiers-parti istnieje, wzywamy ono, aby się choć raz pokazało. Ministeryum, jakiéjkolwiek bądź barwy, które kiedyś spełni powołanie swoje i utwierdzi monarchią konstytucyjną, powinno nareszcie być oswobodzoném od swych tajemnych hamowników i wiarołomnych przeciwników, usiłujących w ciemności wstrzymywać działanie onego; owa mara tego Tiers-parti musi koniecznie wprzód zniknąć. Czémże jest, dla Boga, owo Tiers parti, to stronnictwo, które się od półroku pociemku przeciw systematowi i prawnym dziedzicom systematu dnia 13. Marca spiknęło? Gdzież jest ta partya? Wystąpcież nareszcie na jaw, wy ludzie stanu, mający nibyto w ręku waszym szczęście kraju, złóżcież maskę, abyśmy nareszcie widzieć mogli, czém jesteście i co zdziałać potraficie. Mamy w szeregach naszych dość zbiegów; niedbamy jednak o to, że garstka ta niestałych i żebrzących popularności przed drzwiami wszystkich, nas odstąpiła, byleby tylko reszta wojska została na miejscu i obronne zajęła stanowisko. Niech nawet liczba odszczepieńców się pomnaża; wyzywamy ich sami do walki. Tiers-parti powinno się oświadczyć i wyzwanie swoje przyjąć." — Konstytucyonista nazywa ten artykuł wściekłą napaścią na znamienitą część większości, upatrując w nim oczywisty dowód twierdzenia swego, że rozwiązanie Ministeryum wkrótce nastąpić musi. „Przypomnijmy sobie, powiada ta gazeta, z jak uprzejmą chęcią przy zagajeniu posiedzeń tym się oświadczano, których teraz nielitościwie napastują; porównajmy pochwały, jakiemi naówczas kandydatów na posadę Prezesa w Izbie Deputowanych zaszczycano, z zaczepkami owego artykułu, a przekonamy się niemylnie, że to jest wróżbą przeistoczenia rzeczy, potrzebnego równie dla interesu kraju, jak dla monarchii. Prawda, że ci mężowie, przeciw którym teraz gabinet dnia 11. Paźdz. obelgi i potwarz swoję wymierzył, cierpliwość, zrzeczenie się i powolność swoję od 3 miesięcy do wysokiego posunęli stopnia. Lecz czyż ścierpią oni to bezczelne wyzwanie, tę obrazę i zelżenie; czyż zezwolą oni, aby Ministeryum nadal się utrzymało, które jedynie tylko ich położeniu zawdzięcza byt swój? Niemożemy temu dać wiary."

Komitet Deputowanych, który się dla subskrypcyi na korzyść Pana Laffitte zawiązał i dotąd tylko się z członków oppozycyi składał, chcąc się pozbawić cechy wyłączonego stronnictwa, wezwał kilku Deputowanych prawnego środka do współdziałania. Z pomiędzy tych nowych Kommissarzy wymieniamy tu Panów Martel z Bordeaux, Fulchiron z Lugdunu i Cunia Guiduine z Sédan. Generał-Porucznik Alix ofiarował 500 fr., Vicomte Chateaubriand 100 fr. z przyłączeniem następującéj uwagi: „Gdym się po mianowaniu Ministeryum Polignaca wyrzekł miejsca Posła w Rzymie, byłem o summę 10,000 fr. w ambarasie; znalazłem ją w kassie Pana Laffitte. Mało więc to znaczy, jeśli szczupłą kwotę prowizyi odpłacam za summę, któréj mi bez procentów pożyczono i którą wróciłem; pospieszam więc Panowie, przesłać Im 100 fr. do subskrypcyi na korzyść Pana Laffitte otworzonéj." — Najnowsza lista Kuryera Fr. wynosi 3212 fr., Konstytucyonisty 1689 fr., dziennika du Havre 3000 fr., dziennika de Rouen 1907 fr. Oprócz wszystkich gazet oppozycyjnych, otworzyły także niektóre gazety prawnego środka subskrypcye w tym celu. — Konstytuc. i Temps zawierają pismo architekta Constantin, w którém o wielu czynach szlachetnych Pana Laffitte czytamy. „Ja téż należę (mówi autor) do liczby tych, którzy Pana Laffitte o stratę znacznéj summy przyprawili. Przed kilku laty, gdym kierował rozległemi przedsięwzięciami budowniczemi w Paryżu, pożyczył mi P. Laffitte wspaniałomyślnie 500,000 fr. bez procentów i wszelkiego wynagrodzenia. Wypadek nieodpowiadał oczekiwaniom moim i cały kapitał przepadł. Pan Laffitte nigdy mi żadnych dla tego nieczynił zarzutów, owszém po nieszczęściu mojém jeszcze więcéj dał mi dowodów przychylnych chęci." Daléj wspomina nadsełacz pisma, że Pan Laffitte roku 1815., dwa miliony zaliczył skarbowi państwa, aby wielkiemu nieszczęściu w Paryżu zapobiedz i armią wprawić w możność cofnięcia się za Ligierę; oraz, że podczas kryzy skarbowéj w r. 1818. przeszło 4 milionami wsparł giełdę stolicy.

Journal des Debats zawiera: Izba Deputowanych rozstrzygnęła pytanie nader ważne w prawodawstwie skarbowém. W budżecie liczby wydatków są dwojakie: jedne stałe, pewne, jako to: dług publiczny, lista cywilna, pensye urzędników; drugie zmienne, które tylko przybliżonym sposobem mogą być wyrachowane, i w ciągu roku albo się zmniejszają, albo powiększają, według okoliczności; takiemi są wydatki na różne gałęzie administracyi. Ministeryum niejest przedsiębiercą, który obowięzuje się administrować kraj za summę ryczałtową; jest ono jedynie pełnomocnikiem, a z zmniejszających lub zwiększających się potrzeb kraju i wydatków, żadnéj co do summy budżetem oznaczonéj korzyści lub straty ponosić niemoże. Te liczby zmienne w budżecie, niesą jak tylko ewaluacyą, summą przybliżoną do rzeczywistych wydatków, o ile takowe dadzą się przewidzieć. — Oprócz tych dwóch gatunków ciężarów publicznych, które co do bytu swego są pewne, i z których drugi jedynie co do summy, nie zupełnie może być oznaczonym, ma kraj często wydatki nadzwyczajne, nieprzewidziane, jakiemi są: wojna, zarazy, choroby i t. d. I te nadzwyczajne potrzeby muszą być pokryte, a prawo dozwala Ministrom użyć w téj mierze kredytu dodatkowego. — Żeby Ministrowie samowolnie w zarządzie skarbu nieczynili, ustawa skarbowa z roku 1817. zakazuje im przekraczać w wydatkach summy budżetem dozwolonéj, wyjąwszy w przypadkach nadzwyczajnéj i nagłéj potrzeby. W tym razie potrzebne jest rozporządzenie Królewskie, które znowu na najpierwszém posiedzeniu Parlamentu, w prawo zamienioném być musi. — Prawo to dostateczne jest co do wydatków nadzwyczajnych i nieprzewidzianych, jakiemi są: wojny, powszechne choroby i t. d. i kiedy było potrzeba wydatków tego rodzaju, Ministrowie żądali od Izby kredytu tak zwanego nadzwyczajny. Ale cóż począć z wydatkami zwyczajnemi, z temi liczbami zmiennemi, które łatwo w ciągu roku nagle wzrość mogą? Zwyczajne wydatki na żywność dla wojska powiększone być mogą nagle przez słoty; zwyczajne wydatki na sprawiedliwość karzącą zwiększają się, np. gdy przypadkiem nader wielu z oskarżonych zostaje uznanych za niewinnych, lub téż wielu z osądzonych niejest w stanie zapłacenia kosztów, na które zostali skazani. W téj mierze prawo milczy; nienakazuje, aby żądano od Izb nowego kredytu. Uregulowanie takowéj przewyżki w wydatkach odroczone jest do składania Izbie rachunków; te zaś rachunki przedstawiają się Izbie zwykle aż po upływie trzech lat, tak, że r. b. roztrząsają się dopiero rachunki z roku 1830. Cóż wtenczas Izba ma uczynić? Okoliczności, a często nawet Ministrowie są już wówczas inni. Przyjmują się więc bez roztrząśnienia podobne kredyta dodatkowe, które np. r. 1830. wynosiły nie mniéj jak 63 milionów! O ile Ministrowie ograniczeni są co do zapobieżenia potrzebom gwałtownym, nadzwyczajnym, o tyle dowolności ich zostawione są przewyżki w wydatkach zwyczajnych. I cóż pomoże, że się przy układaniu budżetu zmniejszą summy wydatkowe? Gdy po trzech latach przyjdzie do złożenia rachunków, okaże się, że wydatki których liczby są niepewne, przechodziły summę w budżecie oznaczoną o tyle, a tyle milionów.

Teraźniejsze Ministerym żądało w téj mierze od Izb poprawy ustawy skarbowéj. Przedstawiło Izbie projekt do prawa dozwalający rządowi już za rok 1832. kredyt dodatkowy 54. milionów, łącząc z umysłu w ogólną tę liczbę tak wydatki nadzwyczajne, względem których Ministrowie obowiązani byli prosić o kredyt, jak i przewyżkę wydatków zwyczajnych, którą mogli byli odłożyć aż do lat 3ch, do czasu składania rachunków. Żądając tym sposobem kredytu na opędzenie téj przewyżki, a to zaraz po upłynionym roku, nieczekając zdawania rachunków, rozstrzygnęło Ministeryum przez to samo powyższe pytanie. Na przyszłość więc nietylko wydatki nadzwyczajne, ale i zwyczajne, gdy przewyższać będą ewaluacyą budżetu, będą musiały być uchwalone przez prawo; niebędzie potrzeba czekać lat trzech, w ciągu nawet tego samego roku, skoro tylko okaże się potrzeba przewyżki, Izby o tém zawiadomione i o udzielenie kredytu dodatkowego wezwane zostaną.

W Ministeryum panuje taka niezgodność, jaka była przed sześciu tygodniami, co jednak niewiele znaczy, bo sam Król wszystko czyni i wszystkiém kieruje, to jest: sprawami zewnętrznemi przez Xięcia Tallejranda, a wewnętrznemi przez Panów Argout i Montalivet. Jest oraz przy boku Monarchy Baron Fain jako Naczelnik gabinetu; był on dawniéj Sekretarzem Napoleona. Król powierza mu wszystkie swoje prywatne interessa, wiele także publicznych interessów przechodzi przez ręce jego. Oddalony z urzędu Radzca Stanu Baude, był dawniéj Prefektem Departamentu Sekwany i miał czynny udział w rewolucyi lipcowéj. Jest to człowiek z wielkim zapałem i uczynił ważne przysługi Królowi przy wstąpieniu na tron. W Izbie Deputowanych

głosował z oppozycyą i za to chciano go ukarać. Rząd czyni wprawdzie dobrze, odłączając się od ludzi lipcowych; lecz niewypadałoby mu pozbywać się wszelkiéj podpory i powinienby przyłączyć się do umiarkowanych Torysów restauracyi. Działa on atoli również przeciw nim, i można pojąć, do czego takie postępowanie przywiedzie. Tak téż czynił Dyrektoryat, który zadawał ciosy prawéj i lewéj stronie; lecz (jak wiadomo każdemu) sam przez to upadł. Obok wszelkiéj uległości Izby, są takie rzeczy, iż trudno przewidzieć, jak się Ministeryum wywinie. Zapewniają, iż Marszałek Xiążę Dalmacyi zawinił przez trwonienie pieniędzy skarbowych, w sposobie przewyższającym wszelki domysł, a Kommissya Izby chce usunąć przeszło dwa miliony franków z wydatków Ministerstwa wojny.

Karoliści są bardzo rozdwojeni w zdaniach o Xżnie Berry. Jedni ciągle uważają oświadczenie jéj w Monitorze za potwarz ze strony rządu. Do takich należą osobiści stronnicy rodziny Burbonów; niejest ich wiele, i niemają znacznego wpływu politycznego; liczniejsza i większy wpływ mająca część Karolistów poczytuje ten wypadek za szczęście dla swojéj sprawy; zawsze bowiem wdawanie się Xiężny uważała za przeszkodę; zostawia plany swoje na czas późniejszy, i ma nadzieję, iż zajdzie zmiana w nowym rządzie. Zawsze jednak niezgodność ta osłabia stronnictwo Karolistów i stawia je w niemożności posiadania wpływu politycznego.

Publiczność paryzką ciągle zajmuje najnowsza opera Pana Auber: „Gustaw, czyli Bal maskowy."

W Blanville niedaleko Chartres umarł niedawno Hr. Cluzel w 96tym roku życia. Urodził się r. 1737., wszedł w służbę wojskową roku 1750., i odbył wszystkie kampanie podczas siedmioletniéj wojny; raz nawet dowodził w owym czasie okrętem na morzu. Po 60letniéj służbie otrzymał stopień Generała-Majora i krzyż kawalerski wojskowego orderu S. Ludwika.

Słychać, iż Król żądał, aby mu podano do przejrzenia wszystkie pisma względem wyprawy Napoleona do Egiptu, znajdujące się w archiwach ministeryalnych.

Listy z Alexandryi donoszą, że Wice-Król Egiptu ciągle się jeszcze uzbraja, i że trudno, aby poprzestał na czém mniéj, jak na odstąpieniu całéj Syryi.

Kuryer Francuzki podaje ilość obecnych długów Państwa Francuzkiego na 4,423,378,700 fr. Z tych 3,823,878,700 fr. należy do długów zaregestrowanych, a 239,000,000 do rzędu długu niepokrytego.

A n g l i a.

Z Londynu, dnia 23. Marca.

Times dzisiejsza zawiera w doniesieniach giełdowych: „Wedle wiadomości z Madrytu wpływ Pana Zea Bermudez bardzo upada, i wyglądano tam codzień, że okoliczności go zniewolą do złożenia urzędu. Wczoraj zrana rozdawano tu listy nadeszłe na pakietbocie lizbońskim; są one datowane pod dn. 2. m. b. niezawierają jednak nic nowego. O odebraniu Generałowi Santa Martha naczelnego dowodztwa, sprzeczne krążyły pogłoski. Mianowanie Generała San Lorenzo na Naczelnego Wodza, sprawiło niejakieś nieukontentowanie; sądzono téż, że Tellas Jordao, któremu, jako drugiemu w komendzie, miejsce toby się sprawiedliwie należało, w skutek tego weźmie dymissyą. Dom Miguel dn. 26. m. z. był w Braga. List Kapitana Glascock z Porto pod d. 4. m. b. donosi, że utarczkę dnia tego rozpoczęli Migueliści, i że nienastąpiła w skutek wycieczki Pedrystów; tym jednak sprzyjało szczęście, kiedy Migueliści ze stratą 600 ludzi zostali odparci. W wojsku Dom Pedra najwięcéj stracił korpus Szkocki pod wodzą Majora Schaw, jeden oficer miał zginąć, a prawie wszyscy inni, wyjąwszy tylko Majora, mieli być ranieni. Cała strata Konstytucyonistów w zabitych i ranionych, ma wynosić 100 ludzi; wszakże podania na obu stronach przesadzone. Zaraza w Porto się niewzmogła, ale wielka tam dla braku żywności panuje nędza."

Kuryer dzisiejszy następujące czyni postrzeżenia nad obecném położeniem kraju: „Cały handel w takim nieładzie i rozprzężeniu, iż słusznie wielkiéj klęski obawiać się należy. Niektórzy utrzymują, że teraźniejsze podnoszenie się cen, jest dowodem zwiększającego się dobrego mienia kraju. Ale to samo podniesienie się cen było pierwszym początkiem i niby przedigrzyskiem panicznéj trwogi w roku 1825. Podwyższenie się cen niedowodzi bynajmniéj pomyślności i dobrego mienia. W każdym czasie można taki sztuczny pozor polepszenia zdziałać, jak go obecnie sprawiono przez pomnożone wydatki ze strony skarbu. Jakoż w rzeczy saméj; im wyższe ceny, tém większe niebezpieczeństwo i tém groźniejsze nieszczęście, jeśli noty bankowe niespodzianie zostaną ściągnięte, co się wydarzyło przed paniczną trwogą w r. 1815. Im bardziéj się zarobkowość przez chwiejące się pomnożenie środków handlowych zachęca, tém bardziéj obawiać się należy reakcyi. W okamgnieniu podniesienie się wartości złota, mogłoby znie-

wolić bank angielski aby dyskonto swoje zmniejszył i wydatki swoje ograniczył, a natychmiast upadłyby kunsztownie wymuszone wysokie ceny, które chwilowe pomnożenie środków handlowych w górę nastroiło. Gdyby bank angielski noty swoje mógł utrzymać w obiegu, wszystko byłoby dobrze; bo jeśliby przyczyna nieustała, skutek powinienby nadal trwać; ale tego bank dokazać niepotrafi, jest on niewolnikiem systematu, którego odstąpić niemoże. Prawodawstwo wyrzekło: usiłowania zarobkowości mają być zastósowane do ilości złota, mogącego być nabytém do zastępowania onego. Skutkiem tego jest ograniczenie przemysłu i cały kraj w takim stanie biedy, jaki Lord Kanclerz na posiedzeniach Izby trafnie skreślił.

Kuryer dzisiejszy skreślił w obszernym artykule położenie stronnictw we Francyi i ich zabiegi przeciw istniejącemu rządowi. Kończy następującemi słowy: „Otoż są skutki zniweczonéj nadziei, którą rewolucya lipcowa wzbudziła. Wszystkie złe namiętności, wszystkie niespokojne umysły, połączyły się we Francyi przeciw utwierdzeniu władzy, przez ustanowienie któréj zwyciężone i rozjątrzone zostały. Ta nieustanna walka naturalnie nieprzyczynia się do ulżenia ciężarom korony; ale szacunek roztropniejszych i umiarkowanych, sumienie czyste i sława wyjednania Francyi swobód prawdziwéj wolności, powinny Monarchę w trudnym i kolcami nabitym zawodzie cieszyć. Jakoż z największém zadowoleniem może on na skutki rządów swoich spoglądać, i ujrzy natenczas, że mimo wszelkich przeszkód, Francya pod jego berłem w wewnętrznym pokoju, na potędze i bogactwach wielce zyskała. Te rzeczywiste korzyści, których kraj pod spokojnym rządem Ludwika Filipa dostąpił, zbijają lepiéj niż wszelkie rozprawy owe ohydne potwarze stronnictw, usiłujących wzniecić rozruchy, aby w powszechném zamieszaniu i zaburzeniu znaleść sposobność do wywyższenia siebie samych.“

Według raportu zdanego Izbie niższéj, następujący oficerowie morscy angielscy, posiadają nieczynne urzędy: Wice Admirał Thnorbrough, będący 49½ lat w czynnéj służbie, ma urząd nieczynny, przynoszący dochodu rocznego 469 funt. szt.; Kontr-Admirał Martin, będący 33 lat w czynnéj służbie, ma urząd nieczynny, przynoszący dochodu rocznego 370 funt szt.; Generał marynarki Lord Saumarez, będący 47 lat w czynnéj służbie, ma nieczynny urząd, przynoszący rocznego dochodu 1728 funt. szt.; Generał-Porucznik marynarki Sidney Smith, będący 21 lat w czynnéj służbie, ma nieczynny urząd przynoszący rocznego dochodu 1383 funt. szt.; Generał-Major marynarki Cockburn, będący 29 lat w czynnéj służbie, ma nieczynny urząd, przynoszący rocznego dochodu 1037 funt.

Tłok ludzi przybywających do banków irlandzkich, celem odbierania pieniędzy, nazywają w Irlandyi „cholerą O'Connellską.“

Wychodzące tu pismo peryodyczne Christian Advocate, zawiera statystyczne wiadomości o rozkrzewieniu się religii katolickiéj w Anglii i Szkocyi. Jest tam 11 kollegiów i 35 seminaryów do usposobienia xięży katolickich. Miasto Manchester, gdzie przed 76 laty było tylko 70 mieszkańców religii katolickiéj, liczy już teraz 42,000, Liwerpool 52,000, Glasgow 30,000. W r. 1831. było w Anglii i Szkocyi 479 kaplic katolickich, teraz zaś jest ich jeszcze więcéj.

Statek parowy nazwiskiem „Xiążę Wellington,“ przybył z Boulogne do Deal, i wkrótce z oddziałem wojska popłynie do Oporto.

Generała-Majora Ewans znaleziono niedawno w pokoju jego, leżącego na posadzce twarzą ku niéj odwroconą, i wkrótce potém skonał. Sprowadzony lekarz oświadczył, iż uderzenie krwi w mózg, było przyczyną téj nagłéj śmierci.

Rozmaite wiadomości.

Jedna z gazet francuzkich pisze, że nie dawno przybył do Konstantynopola okręt Rossyjski z 70 ładnemi niewolnicami Czerkaskiemi, z których za każdą z osobna bogaci Turcy po 7000 piastrów zapłacili. Prawowierni muzułmanie mocno tém uradowani zostali, sądzili bowiem, że po wzięciu Anapy, tego wielkiego targu na Czerkaskie i Georgijańskie niewolnice, nie będą mogli pomnażać daléj haremy swoje temi, po całym Wschodzie słynnemi, pięknościami. (Rozm. Lw.)

Somerset, autor „Młodości Shakespeara“ i innych z upodobaniem przyjętych dramatycznych sztuk angielskich, znajduje się w stanie najsmutniejszym ubóstwa. Autor ten tak dalece podupadł, że niedawno chodził po ulicach Londynu z deską na plecach, na któréj napisane były słowa: „Zlitujcie się nad autorem stu dzieł teatralnych.“ By niebył poznanym, miał twarz do połowy zakrytą.

W Anglii pod nazwą *Argicultural improvement institution* (zakład ku rozgałęzieniu rólnictwa) zawiązało się towarzystwo, mające zamiar zatrudnić się pożyteczném i korzyść przy,

noszącém pomieszczeniem pracowitych, lecz zatrudnienia niemających ubogich ludzi. Zamyślają cel ten osięgnąć za pomocą osad krajowych, na wzór holenderskich w Fredericksoord. Podług dokładnych Parlamentowi przełożonych wyrachowań znajduje się w Anglii 15 milion. morgów pola do uprawy zdatnego, które niejest jeszcze uprawne. Towarzystwo wzmiankowane chce zatém tyle, ile będzie można, nabyć pól tych odłogiem leżących, a to bąć przez kupno, bąć drogą darowizny; takowe za mierną opłatę chce rozdać pomiędzy ubogich, zaopatrzyć ich w potrzebne do uprawy narzędzia i udzielić im oraz nauk stósownych, jakim sposobem dane sobie pola mogą najkorzystniéj obrabiać, wreszcie przez ciągłą pracę i staranność zabezpieczyć sobie stały kawałek chleba. Pierwsze wydatki towarzystwa mają być pokryte za pomocą składek, które przyjmują aż do dziesięciu szylingów.

W liczbie literatów, którzy w skutku objaśnień, wynikłych w Kommissyi izby Deputowanych Francyi, roztrząszającéj budżet ministerstwa spraw wewnętrznych, wyrzekli się wsparcia, jakie pobierali z summ tajemnych tego ministerstwa, znajdują się następne znane imiona: Andrieux, członek Akademii francuzkiéj, Karol Nodier, Karol Lecretelle, Sauvant, i Panie Tastu i Emilia Girardin.

Twierdzą za pewną że Xiążę Metternich przepędzi część następnéj wiosny w swoich dobrach Johannisberg, gdzie niektóre osoby dyplomatyczne będą też u niego w gościnie. Urządzenia tyczące się sejmu niemieckiego, odwikłanie zagadnienia Luxemburskiego, i złatwienie nieporozumień pomiędzy pewnemi członkami związku niemieckiego, będą należały do liczby rozrywek wiejskich, których znakomity człowiek stanu w tym wypoczynku użyć sobie zamierza.

P. Hippolit Prevost, członek Ateneum Sztuk w Paryżu, wynalazł skoropismo (sténographie) muzyczne. Za pomocą tego sposobu można notować nie tylko jakąś część słyszanéj harmonii, lecz najczęściéj całą harmonią. Wynalazca zamierza wykładać swoję teoryą w publicznym kursie.

W Londynie optyk Cary, zrobił podług planu Professora Chemii P. Cooper, drobnowidz nowego składu, w dziwnych swych skutkach wyrównający a może i przechodzący drobnowidze słoneczne. Jest to dowcipne zastósowanie do obserwacyi mikroskopicznych światła, używanego przez Leytnanta Drummond do trygonometrycznych wymiarów. Dwa prądy: jeden gazu wodorodnego, drugi kwasorodnego, ogrzane, skierowane są na plitę wapienną, skąd powstaje nader mocne światło, które, zgęszczone zapomocą soczewki, powiększa przedmioty od 10,000 500,000 razy, na okrągłéj płaszczyznie, od 14 stóp średnicy. Włos z głowy dziecka, wydaje się w tym drobnowidzu jak gruba trąba, od 2 stóp średnicy; żądło pszczole jest ogromnym baczystym orężém czterech stóp długości. W kropli wody wybornie uważać można walkę różnych najdrobniejszych żyjątek; robaczki, które gołemu oku niezdają się być grubszemi od zwykłéj nici, przybierają straszną postawę węża dusiciela. Narzędzie to zapewne nie mało przyłoży się do postępu nauk przyrodzenia; i tę ma nad słonecznym drobnowidzem wyższość, iż może być ustawionèm w każdym czasie, kiedy pierwszy potrzebuje dnia bardzo jasnego.

SPROSTOWANIE.

W Num. wczorajszym pisma naszego str. 432., słup prawy, wiersz 15. — zamiast „zabierać“ czytaj „zbierać“, a na str. 433., słup lewy, wiersz 26. zamiast „nowigacyjnych“ „nawigacyjnych“.

WEZWANIE.

Zapozywa się niniejszém wszystkich w ogólności którzy do kaucyi przez Jana Bogumiłego Wolff i jego małżonkę Ewę Rozynę z Astów tu w miejscu zamieszkałych za byłego pomocnika exekutorskiego Jana Helmchen wystawionéj na nieruchomości pod Nro. 219. tutéj położonéj pod Rubr. III. Nro. 1. do ilości 200 Tal. zahypotekowanéj pretensyą miećmniemają, iżby się w terminie na

dzień 10. Maja r. b.,

przed W. Assessorem Sądu Ziemiańskiego Lehmann zrana wyznaczonym stawili, i pretensye swe podali, w razie bowiem przeciwnym względem prawa swego do nieruchomości w zastaw danéj trzymania się pozbawionemi i jedynie do pozostałości zmarłego już Helmchen odesłanemi będą i kaucyą z księgi hypotecznéj wymazaną zostanie.

Gniezno, dnia 7. Stycznia 1833.

Król. Pruski Sąd Ziemiański.
